

**УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ТА СУДУ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. КОНСТИТУЦІЙНІ ТА МІЖНАРОДНІ ЗАСАДИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ЇХ ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....	6
1.1. Конституційно-правові засади урегулювання права інтелектуальної власності.....	6
1.2. Міжнародні засади урегулювання права інтелектуальної власності.....	12
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ТА СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ПРАВОВІЙ СФЕРІ.....	19
2.1. Конституційно-правовий аналіз рішень Конституційного Суду України з права інтелектуальної власності.....	19
2.2. Практика Суду Європейського Союзу з права інтелектуальної власності.....	24
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
АНОТАЦІЯ.....	35
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

Розбудова успішної країни, яка б могла адаптуватись до сучасних соціальних, економічних, військових реалій є можливою за умови модернізації та пошуку ефективних варіантів розвитку економіки. Країни з розвиненою економікою своїм досвідом підтверджують, що стратегія і тактика розвитку держави визначаються її рівнем розвитку інтелектуальної діяльності. За кордоном інтелектуальна власність вже давно сприяє підвищенню макроекономічних показників, коли в Україні - це ще недостатньо вивчений об'єкт. Звідси випливає потреба його ґрунтовного аналізу з урахуванням зарубіжної практики створення ефективної інституційної системи як дієвого засобу охорони та захисту національних результатів інтелектуальної діяльності не тільки на теренах України, але і за її межами.

Актуальність дослідження. В сучасних економічних реаліях гостро постає питання створення ефективного законодавства про інтелектуальну власність. Потреба охорони праці як результату процесу створення інтелектуальної продукції вимагає негайного удосконалення права інтелектуальної власності, що в свою чергу, з метою проведення якнайшвидшого дослідження вимагає починати його вивчення з його висхідної точки – конституційного права. Крім того, спостерігається актуалізація питання дослідження права інтелектуальної власності через призму практики Конституційного Суду України та Суду Європейського Союзу як способу урегулювання проблемних питань цієї галузі та приведення її до стандартів Європейського Союзу.

Об'єктом дослідження виступає правове регулювання відносин, що виникають під час реалізації права на інтелектуальну власність.

Предметом дослідження є: урегулювання права інтелектуальної власності через призму практики Конституційного Суду України та Суду Європейського Союзу, особливості охорони права інтелектуальної власності на основі фундаментальних конституційних та міжнародних засад.

Метою дослідження є правовий аналіз конституційних та міжнародних засад права інтелектуальної власності, порівняння зарубіжного досвіду законодавчого регулювання цієї галузі в Україні та Франції, вивчення практики Конституційного Суду України та Суду Європейського Союзу з метою вдосконалення права інтелектуальної власності в Україні. Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні завдання:

- провести аналіз конституційних та міжнародних засад в сфері права інтелектуальної власності та визначити їх значення для урегулювання права інтелектуальної власності;
- шляхом проведення порівняльного аналізу законодавчого регулювання права інтелектуальної власності України та Франції встановити напрями удосконалення регулювання права інтелектуальної власності в Україні;
- через практику Конституційного Суду України виявити недоліки права інтелектуальної власності та надати можливі варіанти їх усунення;
- розглянути міжнародну практику вирішення спорів з права інтелектуальної власності та її значення для України.

Методологічною основою дослідження став діалектичний метод, який дозволив виявити конституційні засади права інтелектуальної власності, їх особливості та дослідити їх у взаємозв'язку та взаємообумовленості. Крім цього, під час проведення дослідження були використані наступні методи: деталізації та синтезу, за допомогою якого було вивчено предмет дослідження і взаємозв'язок його складових частин; абстрагування, за допомогою якого було виявлено засади міжнародних угод з права інтелектуальної власності; аналізу та синтезу, за допомогою якого було отримано дефініції понять «Відкриті стандарти», «Закриті стандарти»; формально-юридичний метод, за допомогою якого було проаналізовано справи Конституційного Суду України та Суду Європейського Союзу; порівняльно-правовий метод, за допомогою якого було зіставлено особливості регулювання права інтелектуальної власності України та Франції.

Вивчення конституційних та міжнародних засад права інтелектуальної

власності має місце в працях зарубіжних та вітчизняних науковців і практиків, зокрема В. Базилевича, Н. Голобороди, В. Жарова, В. Ільїна, Р. Мерзлінікіної, О. Скаун, Н. Сороки та багатьох інших. Однак, не зважаючи на це, питання урегулювання права інтелектуальної власності через призму практики Конституційного Суду України та Суду Європейського Союзу є недостатньо дослідженим.

Наукова новизна полягає у тому, що у результаті вивчення прогалин у понятійно-категоріальному апараті права інтелектуальної власності через призму практики Конституційного Суду України та Суду Європейського Союзу було запропоновано дефініції відсутніх, але актуальних на сьогодні термінологічних одиниць права інтелектуальної власності: «Відкриті стандарти», «Закриті стандарти». В роботі обґрунтовано важливість створення Єдиного реєстру рішень Суду Європейського Союзу для швидшої та ефективнішої імплементації його практики в національне законодавство.

Теоретичне значення полягає у дослідженні конституційних та міжнародних засад урегулювання права інтелектуальної власності, проведенні порівняльно-правового аналізу особливостей права інтелектуальної власності в Україні та Франції, вивченні недоліків права інтелектуальної власності через призму практики Конституційного Суду України та Суду Європейського Союзу, вивченні можливих варіантів дефініцій понять «Відкриті стандарти», «Закриті стандарти».

Практичне значення полягає у можливості використання результатів дослідження у правотворчій діяльності в якості фундаменту для реформування законодавства та в подальшій науковій та навчальній роботі в якості джерела інформації. Робота складається зі вступу, основної частини, списку використаної літератури та анотації. Обсяг роботи – 30 сторінок. Кількість використаних джерел складає 25 найменувань.

РОЗДІЛ 1. КОНСТИТУЦІЙНІ ТА МІЖНАРОДНІ ЗАСАДИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ЇХ ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

1.1. Конституційно-правові засади урегулювання права інтелектуальної власності

Право інтелектуальної власності - це система правових норм, що встановлюють перелік передбачених законом результатів інтелектуальної діяльності, підстави виникнення, зміни та припинення прав на результати інтелектуальної діяльності, принципи правової охорони прав на результати інтелектуальної діяльності, форми, порядок і способи захисту інтелектуальних прав і законних інтересів творців результатів інтелектуальної діяльності та інших правовласників, основи державної політики в галузі права інтелектуальної власності [16, с. 4-10].

Дослідження конституційних засад права інтелектуальної власності виступає необхідною теоретичною умовою для подальшого наукового дослідження практичних питань права інтелектуальної власності, що досягається за допомогою детального аналізу з позиції конституційного права правового інституту - інтелектуальної власності, процесів його формування з висхідної точки – конституційних засад в умовах розвитку на шляху ринкової економіки і демократизації життя суспільства, становлення правової держави.

Конституція – це нормативно-правовий акт з вищою юридичною силою в державі, що виступає фундаментом певних принципів ідей, суспільного ладу та правової системи держави. Преамбула Конституції України гарантує, що Конституція України є Основним Законом - орієнтувальним та первинним у процесі його застосування. Пряма дія норм Конституції України дозволяє звертатися до суду, якщо порушено принаймні одну норму (абз. 3 ст. 8 Конституції України). Отже, Конституція України – фундаментальна основа, авторитетна сукупність базових положень регулювання суспільних відносин в правничій сфері. Вчена О. Ф. Скакун вважає, що Конституція вирізняється

своїм всеосяжним об'єктом регламентації та впливу [23, с. 326]. Внаслідок цього, через призму Конституції України прослідковується ставлення та ідейний вплив держави щодо інтелектуальної, творчої діяльності. Вчена Р. О. Мерзлікіна вважає, що право інтелектуальної власності характеризується конституційно-правовою основою, адже фундаментальними основами розвитку законодавчої бази в цій галузі є окремі положення Конституції України, зокрема, ст. ст. 15, 23, 26, 34-37, 41, 54, 55, 124 [18, с. 99]. Звісно існує і ряд інших конституційних положень, які також застосовуються (адже вони створили основу універсальних гуманістичних цінностей, що стали загальними принципами права), проте основними все ж виступають принципи Конституції, що сприяють становленню принципів права інтелектуальної власності. Розглянемо деякі з них. Відповідно до положення абз. 1 ст. 54 Конституції України в нашій країні дозволяється вільно займатися літературною, художньою, науковою і технічною творчістю [17]. Якщо в результаті такої діяльності створюються нові об'єкти інтелектуальної власності, то держава дбає про їх захист, забезпечує захист інтересів правовласників, що виникають під час реалізації таких об'єктів, їх авторських прав. Отже, отримуємо наступне:

- 1) Конституція проголошує принцип свободи творчої діяльності, незалежно від того, якою є сфера діяльності: літературна, художня, наукова чи технічна;

- 2) гарантований захист інтелектуальної власності, прав, інтересів авторів як конституційна засада проголошує захист не лише авторських прав, проте й інших сфер інтелектуальної власності. Прослідковується така позиція й в інших статтях Конституції. Розгляд вищезазначених положень говорить про наступне: свобода в художній та науковій творчій діяльності є найпершим і базовим принципом в системі конституційних основ, є системою і складається з наступних елементів:

- а) ідеологічний плюралізм: засадами суспільного життя України є політична, економічна та ідеологічна багатоманітність (ст. 15 Конституції

України); також існує гарантоване право на свободу світогляду і віросповідання: можливість незалежного вибору релігії, або ж відмови від сповідання, можливість займатися релігійною діяльністю, безперешкодне відправлення релігійних культів та обрядів одноособово чи групою осіб (абз. 1 ст. 35 Конституції України) Таким чином, можливий варіант існування не лише однієї творчої ідеї, а маси різноманітних і незалежних одна від одної. В свою чергу, в майбутньому це впливає на створення переконань філософського та релігійного змісту. В літературі така складова виражається наступним чином: «дозволяється мати ідею»;

б) свобода на вираження думок і слова, можливість вільно висловлювати свої погляди та переконання (абз. 1 ст. 34 Конституції України). Це, в свою чергу, посилюється заборонаю цензури на державному рівні (ст. 15 Конституції України). Виражається така складова принципу у наступний спосіб: «загалом свою ідею дозволяється виражати як усно, так і письмово». Тобто шляхом створення матеріальних об'єктів права інтелектуальної власності можна втілювати свої ідеї;

в) дозволяється вільно збирати, накопичувати та розповсюджувати інформацію (абз. 2 ст. 34 Конституції України). Значення цього елементу виражається таким чином: «зادля створення нових ідей дозволяється використовувати інформацію». Цікаво, що останній елемент безпосередньо стосується і двох попередніх. Тоді перший пункт доповнюється можливістю збирати та накопичувати інформацію, а другий – розповсюджувати нову інформацію. Отже, принципом свободи художньої та наукової творчості гарантується право особи на створення літературних, художніх творів, наукових праць, іншої творчості.

Принцип свободи в художній та науковій творчій діяльності не вирізняється абсолютним характером. Для характеристики другої складової словосполученням «загалом свою ідею дозволяється виражати як усно, так і письмово» слово «загалом» тут не є випадком, оскільки цьому принципу

властиві певні обмеження, а саме: творець, або інша особа-правоволоділець повинен зважати на інтереси інших осіб (ст. 23 Конституції України).

Таким чином, творець або інша особа-правоволоділець:

- а) повинен слідкувати за виконанням своїх обов'язків перед суспільством;
- б) повинен поважати права і свободи інших і не посягати на них;
- в) повинен спрямовувати свою діяльність задля збереження державної безпеки.

Не тільки творцеві доводиться утримуватися від діяльності, яка може завдати шкоду інтересам інших суб'єктів (іншими словами триматися у рамках допустимості у своїй творчій діяльності), але також і законодавець вправі обмежувати права творця в спеціально установленому порядку. Існує чимало таких прикладів у вітчизняній законотворчості, зокрема, Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20 листопада 2003 р. № 1296-IV забороняє виробляти та розповсюджувати продукцію, котра була створена заради пропаганди війни, ворожнечі на національному та релігійному рівнях, зламу конституційного ладу або зміни територіальної цілісності шляхом використання насильницьких методів, фашизму чи неонацизму, приниження особистості, у вигляді знущань та висміювань щодо вад фізичного здоров'я, людей похилого віку, душевнохворих, неповаги до батьків, пропаганда невігластва тощо.

Стосовно принципу, що гарантує охорону та захист прав інтелектуальної власності, то в абз. 6 ст. 55 Конституції України для кожної особи встановлюється можливість захисту своїх прав і свобод від неправомірних діянь та можливість використовувати з цією метою будь-які незаборонені законом засоби; відповідно до абз. 5 ст. 55 Конституції України, якщо особа використала весь спектр правового захисту національного рівня, то вона має право звернутися задля захисту своїх прав та свобод до відповідної міжнародної судової організації, також дозволеними є звертання до міжнародних організацій, якщо Україна є їх членом чи учасником.

В Конституції нашої держави закріплюється принцип на вільний обіг об'єктів інтелектуальної, творчої діяльності (ст.41): гарантовані кожному право володіння (належність певним суб'єктам об'єктів власності), право користування (використання властивостей об'єктів власності), право розпорядження (керівництво над вирішенням питань відносно реалізації об'єктів власності); абз. 2 ст. 54 Конституції України забезпечує право кожного на результати його інтелектуальної, творчої діяльності, забороняє поширення та використання їх без погодження з творцем чи іншою особою-правоволодільцем, за виключенням випадків, передбачених у законодавстві.

Право розпорядження щодо результатів творчої діяльності означає, що цей результат може виражатися як товар, тобто як об'єкт цивільних правовідносин. Інакше кажучи, зараз право автора виражається тріадою можливостей: володіння, користування та розпорядження. Такі правомочності автора прирівнюють його права з правом власності.

З правом інтелектуальної власності тісно пов'язаний конституційний принцип сприяння науці закріплений в абз. 3 ст. 54 Конституції України, котрий гарантує державне сприяння науковому розвитку та встановлення зв'язків з міжнародним співтовариством в науковій сфері. Тобто, держава на конституційному рівні піклується про стан розвитку науки, сприяє її подальшому розвитку. За час своєї незалежності нашою державою було ратифіковано близько 33 угод з права інтелектуальної власності. На сьогодні в Україні близько 50 законів є законодавчим фундаментом для міжнародного співробітництва з питань науки та культури. Але зараз ми можемо констатувати, що існує не так багато програм розвитку у полі науки та культури, тобто цей принцип втілений в життя недостатньо.

Конституція гарантує охорону об'єктів культурної спадщини успадкованої людським суспільством від минулих поколінь – це закріплено в конституційному принципі охорони культурної спадщини (абз. 4 ст. 54 Конституції України).

Кожному гарантується свобода створення творчих об'єднань громадян, кожному забезпечується безперешкодне право брати участь в таких об'єднаннях – це положення є не просто суспільним правилом для реалій сьогодення, це конституційний принцип закріплений в абз. 1 ст. 36 Конституції України: громадяни України можуть використовувати своє конституційне право на свободу об'єднання в організаціях будь-якого тематичного спрямування, якщо їх діяльність провадиться задля захисту їх прав та свобод, захисту інтересів населення в сферах політики, економіки чи культури. Звісно, для цього положення існують і певні обмеження – під час здійснення діяльності в таких організаціях потрібно враховувати загальнонародні інтереси: інтереси щодо громадського спокою чи національної безпеки, інтереси, що стосуються прав, свобод, охорони здоров'я людей.

Слід особливо наголосити на тому, що свобода участі в організаціях характеризується добровільністю, адже в абз. 4 ст. 34 Конституції України закріплена норма, що забороняє змушувати вступати в будь-які об'єднання, чи обмежувати у правах за участь в політичних чи громадських організаціях. Жодна громадська організація чи політична партія не може привілеювати, оскільки абз. 5 цієї статті гарантує рівність усім об'єднанням. Існують й певні обмеження щодо реалізації цього принципу, оскільки заборонено створювати і брати участь в будь-яких об'єднаннях, якщо цілі та завдання їх програми діяльності загрожують безпеці державній чи суспільній, правам та інтересам людей. Заборонити функціонування об'єднань можливо лише в порядку звернення до суду (абз. 4 ст. 37 Конституції України). До того ж, Конституцією (ст. 36) встановлено, що всі члени громадських об'єднань повинні мати українське громадянство, у такий спосіб обмежується коло суб'єктів, котрі виступають носіями цього права.

Підбиваючи підсумки, варто сказати, що конституційні засади дійсно є фундаментальними в праві інтелектуальної власності. Адже кожна з них є гуманістичною цінністю демократичного суспільства; незважаючи до якого б принципу права інтелектуальної власності ми б не звернулися пізніше, його

підґрунтям буде одна з вищезазначених конституційних засад; кожна конституційна засада містить в собі гуманістичну ідею пріоритету прав та свобод людини в суспільстві.

1.2. Міжнародні засади урегулювання права інтелектуальної власності

Право інтелектуальної власності у глобальному контексті регулюється низкою міжнародних угод, кожна з яких ґрунтується на принципах, що визначають режим функціонування системи охорони права інтелектуальної власності на інтернаціональному рівні. Їх аналіз є передумовою для створення дієвого вітчизняного законодавства в галузі права інтелектуальної власності. Задля отримання результату у вигляді недоліків вітчизняного законодавства права інтелектуальної власності, порівняємо розвиток цієї галузі з однією з найбільш економічно розвинених країн світу – Францією. Розглянемо принципи права інтелектуальної власності рівня міжнародного регулювання, закріплені у деяких міжнародних угодах, до яких приєдналася Франція та Україна, дамо їм коротку характеристику. Потім порівняємо особливості та специфіку регулювання права інтелектуальної власності України та Франції за основними відмінностями.

TRIPS (1994 р.). – це угода про відносини в торговельних аспектах права інтелектуальної власності. Підписання цієї угоди виступає умовою обов'язкового значення для вступу країн до Світової організації торгівлі. Угодою регулюються відносини, що стосуються захисту патентів, авторського та суміжного права, встановлення географічних відомостей про походження товару, виникнення прав на промисловий зразок, інтегральні мікросхеми, комерційну таємницю - на ті об'єкти, котрі можуть бути комерціалізовані та створюють своїм власникам перевагу в конкуренції при їх ефективній реалізації. Угода TRIPS визначає принцип заборони дискримінації іноземців,

під час того, коли особа володіє та розпоряджається своїми правами на інтелектуальну власність [2].

Другою важливою угодою можна вважати Бернську конвенцію про охорону літературних і художніх творів (1886 р.). Конвенцією передбачається принцип національного режиму, котрий ґрунтується на такій ідеї: результати творчої діяльності, створені в країні-учасниці, охоронятимуться іншими країнами-учасницями. Бернська конвенція забезпечує виконання принципу автоматичної охорони для країн-учасниць – це передбачає охорону за національним режимом автоматично, тобто без потреби виконання формальних вимог реєстрації. Не менш важливим є принцип незалежної охорони, який передбачає, що охорона надається країнам-учасницям не зважаючи на те, чи наявна охорона в країні, з якої походить твір [3].

В основі Міжнародної конвенції з охорони інтересів виконавців, виробників фонограм та органів мовлення (1961 р.) також лежить принцип національного режиму. Варто погодитись із твердженням В. Базилевича та В. Ільїна, що задля того, щоб приєднатися до Римської Конвенції країна має мати членство не тільки ООН, але й стати учасником Бернського союзу, через те, що охорона суміжних прав буде дієвою лише за наявності ефективної охорони авторських прав [14, с. 586; 8].

Основоположною ідеєю Гаазької угоди про міжнародне депонування промислових зразків (1925 р.) є принцип одноразового патентування: заявник звільнений від потреби патентування промислового зразка у декількох країнах для отримання правової охорони, тобто достатньою буде одноразова заява права на промисловий зразок в одній країні патентування [7].

Всесвітньою конвенцією про авторське право (1952 р.) закріплюється принцип територіальної охорони: перевага надається державі, в якій твір був опублікований вперше. Даною конвенцією також встановлений знак охорони авторського права на твір шляхом позначення твору «с» [12].

Згідно з Мадридською угодою про міжнародну реєстрацію знаків від 1891 р., країною, з якої походить товарний знак є країна Спеціального союзу, в якій

заявник володіє дійсним та не фіктивним промисловим чи торговельним підприємством (п. 3 ст. 5 Угоди). Угодою встановлюється термін для міжнародної реєстрації знаку товару чи послуги терміном на двадцять років. Згідно з умовами реєстрація знаків для товару чи послуги має «міжнародний» статус, оскільки є чинною в усіх державах, котрі виступають сторонами угоди [9].

Важливе значення для створення переліку об'єктів в національному законодавстві, які можуть становити промислову власність має Паризька конвенція про охорону промислової власності (1883 р.), оскільки Конвенція включає в перелік таких об'єктів також й сільськогосподарські галузі, добувну промисловість, об'єкти природного чи промислового походження [10]. Державам-учасникам дозволяється укладати між собою договори, що не суперечать положенням Паризької конференції. Вагому роль в регулюванні відносин між країнами-учасниками відіграє принцип національного режиму, який застосовується при вирішенні спірних питань охорони промислової власності, закріплений Конвенцією. Вочевидь, варто погодитись з поглядом В. Базилевича та В. Ільїна, що Паризька конвенція запровадила інтернаціоналізовану правову охорону промислової власності [14, с. 586-589].

Орієнтуючись на міжнародне законодавство, аналізуючи досвід та практичні помилки зарубіжних країн, будь-яка країна може створити власну ефективну нормативно-правову базу. Україна не є виключенням: імплементація міжнародних принципів та стандартів урегулювання відносин у сфері права інтелектуальної власності у національне законодавство стала викликом часу для подальшого розвитку вітчизняного права цього напрямку.

Розглянемо основні відмінності та особливості регулювання права інтелектуальної власності у Франції та в Україні:

1. У законодавстві із питань права інтелектуальної власності Франції є єдиний кодифікований акт спеціального спрямування - Кодекс інтелектуальної власності. Законодавство щодо регулювання питань в цій сфері також представлено Конституцією, законами, указами, постановами та іншими

нормативно-правовими актами. В Україні – єдиного кодифікованого акту немає, система джерел правового регулювання відносин у сфері охорони та використання об'єктів інтелектуальної власності в Україні представлена Конституцією, галузевими кодексами, законами, положеннями, іншими нормативно-правовими актами. Відмінність пояснюється наступним чином: право інтелектуальної власності у Франції вже має довгу історію, а в Україні знаходиться ще на етапі створення відповідної нормативної бази. Адже, Кодекс інтелектуальної власності у Франції було створено завдяки виникненню потреби послідовної реалізації міжнародних зобов'язань в сфері інтелектуальної власності. Цей документ діє з червня 1992 як єдиний кодифікований нормативний правовий акт у сфері інтелектуальної власності. З його прийняттям були скасовані раніше діючі закони та підзаконні акти в цій галузі правового регулювання. Перевагами наявності єдиного кодексу є цілісне регулювання типових відносин і зручність користування. Кодексом інтелектуальної власності Французької Республіки передбачена правова охорона авторських і суміжних прав, та промислових об'єктів (технічних знань, зокрема виробничих секретів, напівпровідникових виробів, селекційних досягнень, товарних знаків, географічних зазначень, знаків обслуговування тощо). Більшість норм Кодексу містить основоположні принципи міжнародних угод, зокрема, базовими також є норми Угоди ТРІПС.

2. Розглянемо особливості інституційного забезпечення охорони інтелектуальної власності в обох країнах. В Україні відповідно до Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності від 1 червня 2016 р. № 402-р (Див.Додаток 1,2.) система інститутів охорони представлена у вигляді організацій державного управління: Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Національного органу інтелектуальної власності; громадських організацій (Всеукраїнська організація патентних повірених, Всеукраїнська асоціація інтелектуальної власності тощо).

У Франції існує дещо інша особливість, адже інституційна система представлена державними та недержавними установами, котрі не завжди є профільними.

Наприклад, ліцензіями займається Генеральний секретаріат при Міністерстві культури та комунікацій за допомогою трьох адміністративних комісій:

- 1) Комісії по копіюванню для приватного використання;
- 2) Комісії справедливої винагороди;
- 3) Комісії охорони авторських і суміжних прав людей з обмеженими можливостями.

При Міністерстві діє Верховна Рада літературної і художньої власності, яка консультує Міністра культури та комунікацій з питань літературної і художньої власності. Рада також виконує функції наглядового органу в сфері здійснення та поваги авторських і суміжних прав.

Основною функцією Міністерства виробничого відновлення і діючої при ньому Генеральної дирекції з конкурентоспроможності, промисловості та послуг є покращення економічної привабливості Франції та конкурентоспроможності промислових підприємств у сфері послуг.

Національний інститут промислової власності - державна установа, що перебуває під контролем Міністерства відновлення промислового потенціалу і уповноваженого Міністра в сфері малого та середнього підприємництва, інновацій та цифрової економіки.

Інститут займається створенням та реалізацією державної політики в галузі промислової власності та боротьби з контрафактною продукцією.

Крім безпосередньої реєстрації товарних знаків, знаків обслуговування, Інститут надає наступні послуги: безкоштовний доступ до 6 власних баз даних (реєстри знаків, патентів, патентних статусів, патентів XIX століття, малюнків і моделей, правова база даних); надання ліцензій на комерційне надання доступу до баз даних; платні послуги з докладного пошуку та стеження за знаками,

патентами, малюнками та моделями; подання патентних заявок з використанням інформаційно-телекомунікаційної мережі «Інтернет».

Тобто, навіть на рівні інституційного забезпечення не важко помітити, що Франція має більш розгалужену систему органів забезпечення охорони інтелектуальної власності у порівнянні з Україною. Причиною такої ситуації знову ж таки є порівняно набагато довший досвід розвитку цієї сфери у Франції.

3. Важливою відмінністю розвитку права інтелектуальної власності Франції від України є приналежність Франції до НАТО. Не зважаючи на програми, до яких приєдналась Україна («Партнерство заради миру», «Індивідуальний план партнерства з НАТО»), на сьогодні наша держава не є членом НАТО. Але вступ України в НАТО сьогодні визначається одним з найважливіших напрямів політики держави. Задля отримання членства в Північноатлантичному Альянсі Україна активізувала процес реформування, зокрема оборони та безпеки. Враховуючи, що саме інформаційна безпека є одним з найважливіших аспектів забезпечення національної, регіональної та міжнародної безпеки в цілому, наша держава повинна вводити міри попередження та процедуру забезпечення положень політики НАТО в цій сфері, також виконати умови, які були запропоновані для співпраці в рамках Україна – НАТО. Тобто: забезпечення реалізації гарантій доступу до інформації; імплементація відповідного законодавства для усунення перешкод діяльності ЗМІ; поглиблення інформаційного визначення рівня співпраці Україна-НАТО, включаючи парламентське співробітництво; створення прозорості та гнучкої структури електронного управління; розвиток вмінь військових частин і підрозділів у сфері інформаційних операцій; підвищення рівня свідомості суспільства про діяльність НАТО, підвищення рівня забезпечення інформаційної безпеки тощо [19].

У порівнянні з Україною, Франція започаткувала відносини з НАТО ще в 1949 році, підписавши базову міжнародну угоду – основу Північноатлантичного Альянсу. З того часу співробітництво з іншими країнами-

учасниками не припинялося. За ці роки, французький уряд отримав світовий авторитет успішного гаранта прав і законних інтересів своїх громадян в області захисту і охорони прав на інтелектуальну власність, завдяки своїй здатності приймати нові актуальні закони і відмовлятися від тих, які себе не виправдовують. Варто навести на підтвердження прийнятий в 2009 році Антипіратський закон HADOPI і створене для його виконання однойменне Агентство. Суть даного Закону зводилася до того, що користувача, тричі викритого в незаконному завантаженні продуктів, захищених авторськими правами, в Інтернеті, примусово відмикали доступ в Інтернет і призначали значний штраф. «Перше попередження про порушення авторських прав через завантаження або поширення піратських файлів отримали 2 мільйони французів. Друге попередження надійшло 186 тисячам користувачів; всього відбулося 663 судових засідання в зв'язку з третім порушенням, але репресіям піддалася лише 1 людина». Більш того, Конституційна рада Франції визнала Закон неконституційним. Все це призвело до того, що через 4 роки після прийняття Закону Міністр у справах культури та комунікацій Франції Флер Паллерін заявила, що «закриття доступу окремим користувачам від Інтернету йде всупереч з цілями французького уряду, яке збирається зберегти інтернет-економіку». «На сьогодні неможливо роз'єднати доступ з Інтернетом, це аналогічно відімкненню води», - заявила Міністр. Після цього Міністром була запропонована нова програма боротьби з піратством в Інтернеті [13].

Отже, Україна має потенціал для вступу в НАТО, співпраця з яким має вплинути, перш за все, на безпеку в державі, включаючи кібербезпеку, а досвід Франції це підтверджує.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ТА СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ПРАВОВІЙ СФЕРІ

2.1. Конституційно-правовий аналіз рішень Конституційного Суду України з права інтелектуальної власності

Вагому роль для розвитку права інтелектуальної власності відіграв Конституційний Суд України, одним з повноважень якого є вирішення нагальних питань неоднозначності правозастосування норм та відповідності законодавчої бази про інтелектуальну власність Конституції України. Сьогодні існує не багато рішень з права інтелектуальної власності, кількість таких справ почала збільшуватися лише в останні роки з початком процесу Євроінтеграції. На думку автора, це зумовлено поліпшенням умов захисту прав інтелектуальної власності, підвищенням обізнаності населення про такі права. Важливість рішень Конституційного Суду з права інтелектуальної власності пояснюється наступним чином: на їх основі можна робити висновки про недоліки регулювання відносин в системі захисту цієї галузі. Доведемо правдивість наведеного твердження на прикладі Рішення КСУ у справі за конституційним зверненням асоціації «Дім авторів музики в Україні» стосовно офіційного тлумачення положень п. 7 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про судовий збір» у взаємозв'язку з положеннями пункту «г» ч. 1 ст. 49 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Суть звернення полягала в наступному: надати тлумачення чинного законодавства стосовно звільнення від сплати судового збору на організації колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав у разі їх звернення до суду із заявою щодо захисту майнових прав та інтересів суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав (мотивувальна частина рішення - абз. 1 п. 1). Потребу

тлумачення автор клопотання обґрунтовує неоднозначністю застосування господарськими судами положень Закону України «Про судовий збір» від 8 липня 2011 р. № 3674-VI, коли в одних випадках суди розглядали позовні заяви, апеляційні та касаційні скарги Асоціації щодо інтересів суб'єктів авторського права та суміжних прав без сплати судового збору, а в інших – не розглядали справу тому, що не сплачено судовий збір за їх подання (мотивувальна частина рішення - абз. 2 п.1) [25].

В результаті розгляду цієї справи Конституційним Судом України було винесено рішення, яке дозволило звільнити від сплати судового збору осіб, які захищають свої авторські права. Згідно з рішенням КСУ, звільняються від сплати судового збору підприємства, організації та установи державної форми власності, тобто державні органи, що звертаються до суду із заявою щодо захисту прав та інтересів осіб у випадках, які передбачені чинним законодавством. Рішення визначає, що від сплати судового збору звільняються громадські організації, які звертаються до суду із заявою про захист прав та інтересів інших осіб у випадках, які передбачаються чинним законодавством [15, с. 30-31]. Таким чином, Конституційний Суд України розтлумачив положення зазначених вище законодавчих актів, що в подальшому повинно дати результат правильного їх правозастосування.

Процес відкриття конституційного провадження у справі відбувається не завжди, тому слід дослідити причини відмови у його відкритті. Для цього розглянемо наступну справу. Конституційний Суд розглянув питання про відкриття конституційного провадження за конституційним поданням 46 народних депутатів України стосовно того, чи відповідають Конституції України (є конституційними), Кримінальному кодексу України та чинним законам України окремі положення Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних», Закону України «Про авторське право і суміжні права» та деяких інших нормативно-правових актів законодавства про інтелектуальну власність. Було ухвалено відмовити у відкритті конституційного провадження у

цій справі – підставою є п. 2, 3 ст. 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», а саме невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України»; невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні [21].

Особливої уваги заслуговує мотиваційна частина Ухвали, оскільки у ній простежується не тільки встановлення обставин винесення такого рішення, але й зазначається одна з основних проблем сучасного законодавства про інтелектуальну власність – проблема термінології. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Конституційний Суд України виходить з того, що у чинному законодавстві України з питань інтелектуальної власності відсутні такі поняття, як «Вільне програмне забезпечення», «Відкрите програмне забезпечення», «Відкриті стандарти», «Відкриті протоколи», «Закрите програмне забезпечення», «Закрита програма» та інші моделі виробництва, розповсюдження та використання програмного забезпечення, про які йдеться у конституційному поданні (абз. 3 п. 3 мотивувальної частини ухвали). Аналіз ухвали дозволяє зрозуміти, що вищезазначене і є основною підставою ухвалення рішення відмови у провадженні, адже неможливо вирішити питання про конституційність тих або інших положень, коли необхідні практичні терміни відсутні у законодавстві. Оскільки, положення ст. 54 Конституції України, глава 35 Цивільного кодексу України (ст. ст. 418, 421, 424 та ін.) гарантує врегулювання законом зазначених вище питань, у червні 2003 року народні депутати України внесли до Верховної Ради України законопроект «Про використання Відкритих форматів даних та Вільного програмного забезпечення в державних установах і державному секторі господарства» [20]. В проекті закону пропонувалися означення всіх зазначених вище термінологічних одиниць. Робота над цим проектом була зупинена 13 грудня 2005 року, коли його останній раз було вручено на заміну. Цей проект є далеким від досконалості, оскільки його положення у багатьох випадках

суперечать основним положенням про інтелектуальну власність, що закріплені у Цивільному кодексі та відповідних законах України.

На сьогодні в Україні є практика, коли нормативна база для вирішення тих чи інших справ з інтелектуальної власності з'являється з причини звернення осіб про вирішення питань такого регулювання. Як наслідок, створення нормативної бази «затягується». Це простежується й у вищенаведеному конституційному поданні [21]. Тобто, коли з'явилися суперечності між нормами закону під час його застосування, коли з'явилася потреба роз'яснити певні положення та визначити конституційність норм деяких законів, то виявилось, що у законодавстві відсутні певні терміни, які є базовими у праві інтелектуальної власності зарубіжних країн і відсутні в національній системі законодавства. Отже, велика кількість необхідних термінів відсутня в чинному законодавстві. На основі вищевказаного можна зробити висновок, що було б доцільним розпочати зі створення термінологічної системи об'єктів права інтелектуальної власності, тоді це у майбутньому не призводило б до колізійності у новостворених проектах з відповідними галузевими кодексами, а законопроекти були б спрямовані на врегулювання проблемних питань. Іншими словами, якби у законодавстві був наявний нормативно-правовий акт, який встановлював офіційні дефініції та тлумачення понять права інтелектуальної власності, то значно полегшилась би процедура напрацювання законодавчого регулювання охорони таких об'єктів, без потреби нового переосмислення системи дефініцій такої охорони наново. Враховуючи вищесказане можна дійти до висновку, що створювати нову термінологію було б доречно на основі практики Конституційного Суду України. Неможливим є варіант врахування практики Верховного Суду, через те, що в межах своїх повноважень він не вирішує питання конституційності законів та правових актів самостійно, а у разі такої потреби може виступати лише суб'єктом конституційного звернення до Конституційного Суду України. У рішенні від 3 червня 2004 року вказаний перелік відсутніх у законодавстві термінів. Було встановлено, що частина з них є в законопроекті від 1 грудня 2005 № 2065, але таке поняття, як «Відкриті

стандарти» і відповідно протилежне йому «Закриті стандарти» не зустрічаються в жодному нормативно-правовому акті законодавства, але вже мають існувати на сучасному етапі розвитку права інтелектуальної власності в Україні.

Проведений аналіз дав змогу встановити, що згідно із Законом України «Про стандартизацію» стандартом є нормативний документ, створений на основі консенсусу, що приймається визнаним органом, який встановлює для загального та багаторазового використання правила, характеристики чи настанови щодо діяльності та результатів діяльності, спрямований на досягнення оптимальних ступенів впорядкованості в певних сферах [22].

Відповідно до Європейської концепції сумісності, Відкриті стандарти являють собою публічно доступні від певних обмежень їх застосування стандарти, на таких умовах: доступність до вільного перегляду на безкоштовній основі або за виправдану плату, створення Відкритого стандарту повинне проводитись прозоро та на умові участі всіх зацікавлених сторін [5, с. 3-4].

Міжнародний телекомунікаційний союз встановив, що Відкриті стандарти – це нормативні документи, доступні для широкої громадськості, розроблені (або затверджені) та підтримуються за допомогою спільного та консенсусного процесу [1].

Відповідно до Консорціуму Всесвітньої павутини вимогами до процесу створення Відкритих стандартів є: прозорість (процес їх створення є публічним); релевантність (нова стандартизація починається з належного аналізу потреб ринку); відкритість (кожен може брати участь і висловлювати свою позицію); неупередженість та консенсус (гарантована справедливість процесу); доступність (постійний вільний доступ до стандартів); технічне обслуговування (постійний процес тестування для виявлення помилок) [4].

На основі вищевказаного, можна зробити висновок щодо визначення поняття «Відкриті стандарти» – це нормативні документи, що створюються та підтримуються за допомогою консенсусного процесу для досягнення універсальних ступенів впорядкованості в певних сферах, характеризуються

невизначеним колом осіб та відповідають вимогам прозорості, релевантності, гарантованої справедливості процесу, своєчасності проведення тестування і виявлення помилок, відкритості.

Відповідно до Програми OSOSS Нідерландів існують також й Закриті стандарти. Основна їх відмінність від Відкритих стандартів полягає в тому, що вони не публікуються або можуть бути навіть секретними [11].

Таким чином, отримуємо таке визначення поняття «Закриті стандарти» - це нормативні документи, що створюються та підтримуються за допомогою консенсусного процесу для універсальних ступенів впорядкованості в певних сферах та відповідають таким вимогам: часткова прозорість (процес їх створення є таємним, але всі технічні дискусії, протоколи зустрічі архівуються та можуть бути отримані через спеціальні запити), релевантність, таємність, неупередженість та консенсус, технічне обслуговування.

2.2. Практика Суду Європейського Союзу з права інтелектуальної власності

З моменту свого створення Європейський Союз формує та втілює в життя принципи, спрямовані на створення єдиного ринку, забезпечення механізму свободи діяльності усім його учасникам та інших економічних оплотів об'єднаної Європи. Він привертає увагу до себе не лише через свою масштабність, але й тому, що має особливу інституційно-правову природу, а його власна правова система - складова частина законодавств держав-членів. Вагому роль у створенні та розвитку законодавчої системи ЄС відіграв Суд Європейського Союзу. Головним завданням діяльності Суду ЄС є забезпечення дотримання норм права у процесі застосування договорів, а це говорить про те, що Суд ЄС своєю діяльністю забезпечує прогресивний розвиток законодавства Європейського Союзу. Зараз Україна прагне стати країною-учасницею Європейського Союзу, що викликає певні зобов'язання орієнтуватися на його

рішення та створювати відповідне законодавство. У порівнянні з Україною законодавство ЄС про інтелектуальну власність відповідає вимогам сучасності. Звідси виникає нагальна необхідність аналізу рішень Суду ЄС та створення нормативної бази на їх основі.

Але розвиток будь-якої галузі права чи створення законопроекту не є можливим без залучення фахівців науки. Нині одне з завдань, що стоїть перед Україною є узгодження національного законодавства з законодавством ЄС. Практика вирішення спорів, будь-яке рішення Суду ЄС є прецедентом для вітчизняного законодавства. Після підписання Україною з державами-членами ЄС Угоди про асоціацію, наша держава також отримала в додатках довгі списки вторинного законодавства ЄС – це ті відправні пункти, положення яких мають бути запроваджені в Україні. Тобто, на сьогодні є актуальним питання створення механізму, який би швидко міг інтерпретувати рішення Суду ЄС, вносити корективи у спеціалізовану систему - Єдиного реєстру рішень Суду ЄС. Така система могла б бути робочим інструментом для державних службовців. Але питання ефективності бази даних повністю залежить від форми подання контенту в ній. Рішення Суду ЄС зазвичай подаються у творчій манері, що часто потребує тривалого часу для розуміння того чи іншого рішення. Важко переоцінити важливість використання науки у цьому випадку, адже лише наукові дослідження у галузі права можуть покращити практику узгодження вітчизняного законодавства з законодавством ЄС. Як результат наукового дослідження, замість численних сторінок тексту, державний службовець міг би отримати систематизовану відповідь на своє питання, наприклад, подане за такими критеріями: назва, рік, основні положення, актуальність для України, науково-практичний коментар. Це б допомогло швидко зорієнтуватися в обставинах справи та зрозуміти рішення Суду. Така система була б корисною не лише для державних службовців, а й для пересічних громадян. Адже, аналогічним питанням порушення тих чи інших прав вже могли займатися на міжнародному рівні. Особливо актуальними для України є рішення Суду ЄС з права інтелектуальної власності є рішення у

справах про охорону прав інтелектуальної власності, адже у розвитку цієї сфери Європейський Союз досяг величезних результатів, законодавство країн-учасників ЄС є більш адаптованим до сучасних реалій.

Важливість розгляду рішень Суду ЄС також викликана тим, що багато положень вітчизняного законодавства, не зважаючи на ідейну схожість з законодавством ЄС, мають чіткі відмінності. І простежується це в існуванні винятків. Наприклад, в Законі України «Про авторське право і суміжні права» чітко простежується вимога зазначати ім'я автора та джерела, з яких взято твір (ст. 21). На противагу, Директива 2001/29/ЄС є гнучкою в своїх формулюваннях, адже в ній допускається обмеження «окрім випадків, коли це не є можливим» (ст. 5). Але у випадку, якщо б в Україні відбувся такий прецедент, то довелося б використовувати саме практику Суду ЄС, а не положення Закону «Про авторське право і суміжні права», в якому ці винятки не вказані. Яскравим прикладом тлумачення цього винятку з авторського права є справа Rainer у якому Суд ЄС визначив, що права свободи самовираження користувачів можуть переважати над інтересами автора.

Пані Eva Maria Rainer працювала фотографом-фрілансером: робила фотознімки дітей в інтернатах та дошкільних закладах, не винятком були й фотографії Наташі К. У 1998 р. 10-річну Наташу К. викрали, пізніше вона була оголошена в розшук, у ході якого використовувались спірні фото. У 2006 році Наташі К. пощастило звільнитися від викрадачів. Після втечі Наташі К. та перед її першою публічною появою ЗМІ Австрії та Німеччині публікували спірні фотографії у своїх журналах та газетах, але без зазначення імені фотографа. Деякі видання містили портрет, створений на комп'ютері на основі спірних фото, які за умови браку свіжих фотографій Наташі К. до її першої появи на публіці, подавали уявні зображення Наташі К. [24, с. 16].

Тому Пані Rainer звернулася до суду з вимогою про зобов'язання відповідачів припинити розповсюджувати спірні фотографії та комп'ютерні фотороботи раніше сфотографованої нею дівчинки, без її дозволу та без позначення її імені як автора та про сплату їй винагороди та відшкодування

завданих збитків. В результаті розгляду справи, Суд ЄС зробив кілька важливих висновків. По-перше, портретне фото може бути захищене авторським правом, у разі, коли воно є особистою інтелектуальною роботою автора, є відображенням його особистості, проявом його вільних творчих можливостей при його створенні. Було встановлено, що обсяг охорони портретного фото не може бути меншим в порівнянні з охороною інших творів, у тому числі фотографічних. По-друге, ЗМІ, зокрема власникам журналів та газет, забороняється використовувати охоронювані об'єкти у цілях громадської безпеки за власним розсудом, крім випадків сприяння роботі правоохоронних органів через опублікування фотографій осіб, оголошених в розшук. Далі Суд ЄС тлумачив ст. 5(3)(d) Директиви 2001/29/ЄС щодо винятків з виключного права на відтворення цитувань у цілях критики чи огляду за умов, якщо: 1) вони стосуються охоронюваних творів, які вже були доведені до відома людей в законному порядку; 2) із зазначенням в джерелах імені автора, крім випадків, коли це не є можливим; 3) вони використовуються відповідно до добросовісної практики *fairuse*, а також 4) в кількості, виправданою конкретно поставленою метою [24, с. 17; 6].

Отже, в Україні є потреба створення Єдиного реєстру рішень Суду ЄС. Ефективною така система буде, якщо до її створення будуть залучені науковці та проведені відповідні наукові дослідження. Розгляд механізмів забезпечення охорони права інтелектуальної власності ЄС дозволяє дійти висновку, що законодавство ЄС в цій сфері містить гнучкі формулювання у порівнянні з вітчизняними правовими нормами, характеризується більшою визначеністю, є адаптованим до потреб сучасності, Суд ЄС у своїх рішеннях базується на широкому розумінні права, але одночасно має й чіткі (вузькі) тлумачення - встановлює винятки та обмеження, що підтверджується справою *Painer*.

ВИСНОВКИ

На сьогодні особливо актуальним є питання дослідження і створення ефективного законодавства про інтелектуальну власність. Потреба охорони праці як результату процесу створення інтелектуальної продукції вимагає негайного удосконалення права інтелектуальної власності, що в свою чергу, з метою проведення якнайшвидшого дослідження вимагає починати його вивчення з його висхідної точки – конституційного права.

Дослідження конституційних засад права інтелектуальної власності є необхідною умовою для подальшого наукового дослідження практичних питань права інтелектуальної власності, що досягається за допомогою детального аналізу з позиції конституційного права правового інституту - інтелектуальної власності, процесів його формування з висхідної точки – конституційних засад в умовах розвитку на шляху ринкової економіки і демократизації життя суспільства, становлення правової держави.

В результаті аналізу конституційних засад права інтелектуальної власності було отримано наступні висновки: Конституція гарантує кожному вільний простір для реалізації його інтелектуальних, творчих можливостей, крім випадків, коли існує посягання на права, свободи, інтереси інших осіб; кожна конституційна засада права інтелектуальної власності містить в собі гуманістичну ідею пріоритету прав та свобод людини в суспільстві. Під час аналізу міжнародних засад права інтелектуальної власності було встановлено, що з метою забезпечення інформаційної безпеки на міжнародному рівні держави світу ведуть активну політику співпраці та підписують численні угоди – саме в основі таких угод й лежать міжнародні засади права інтелектуальної власності (одноразового патентування, охорони за національним режимом тощо), які сприяють створенню сприятливих умов для розвитку інноваційної політики та, як результат, покращення стану економіки держави.

Важливість дослідження конституційних та міжнародних засад для урегулювання права інтелектуальної власності пояснюється наступним чином:

в результаті виявлення властивостей вищевказаних засад отримані корисні для діяльності в сфері права інтелектуальної власності результати можуть застосовуватись у законодавство для підвищення його ефективності; такі дослідження сприяють виробленню й систематизуванню нових знань з права інтелектуальної власності.

В результаті порівняльного аналізу законодавчого регулювання права інтелектуальної власності України та Франції встановлено: в Україні немає єдиного кодифікованого документа в системі правового регулювання права інтелектуальної власності. Створення Кодексу інтелектуальної власності України має вплинути на прискорення розвитку цієї галузі шляхом запровадження цілісного регулювання типових положень в цій сфері; досвід економічно розвинених країн, зокрема Франції, підтверджує потребу створення в Україні розгалуженої системи інституційного забезпечення цієї галузі для забезпечення умов сприяння створенню ефективної сучасної державної політики врегулювання відносин цієї сфери; недостатня співпраця України з іншими державами в минулі роки є причиною того, що національне законодавство про інтелектуальну власність, а саме питання охорони результатів інтелектуальної праці не відповідає вимогам часу. Потреба забезпечення належної національної, регіональної та міжнародної інформаційної безпеки в цілому актуалізувало питання вступу України до НАТО як організації-гаранта безпеки країн, які до неї приєдналися.

Рішення Конституційного Суду України з права інтелектуальної власності – це дієвий спосіб пошуку недоліків законодавства, адже на засіданні Конституційного Суду України вирішуються нагальні питання неоднозначності правозастосування норм та відповідності законодавчої бази про інтелектуальну власність Конституції України. Кількість рішень з права інтелектуальної власності почала збільшуватись з початком Євроінтеграції, що зумовлено поліпшенням умов для захисту прав інтелектуальної власності та підвищенням обізнаності населення про такі права. Рішення Конституційного Суду України дали змогу виявити термінологічну проблему законодавства про інтелектуальну

власність. В роботі було виявлено, що існують відсутні, але актуальні на сьогодні термінологічні одиниці права інтелектуальної власності: «Відкриті стандарти», «Закриті стандарти», запропоновано можливі варіанти їх дефініцій.

Українське законодавство про інтелектуальну діяльність необхідно удосконалювати, врегульовувати найбільш проблемні питання. Законодавство Європейського Союзу про право інтелектуальної власності містить гнучкі формулювання у порівнянні з вітчизняними, характеризується більшою визначеністю, є адаптованим до потреб сучасності, звідси виникає необхідність дослідження рішень Суду Європейського Союзу та їх імплементації в національне законодавство. Актуальним є створення Єдиного реєстру рішень Суду Європейського Союзу, в який би всі рішення подавалися стисло та з науково-практичними коментарями для швидшої та ефективнішої імплементації його практики в національне законодавство.

Отже, на основі проведеного дослідження визначено, що сьогодні система охорони інтелектуальної власності знаходиться на стадії становлення, вимагає постійного удосконалення. Наявність великої кількості порушень з права інтелектуальної власності говорить про необхідність впровадження програми дій щодо його удосконалення, оскільки дієва державна система охорони інтелектуальної власності є основою інноваційного розвитку України, покращення її конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. About International Telecommunication Union. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-T/ipr/Pages/open.aspx> (дата звернення 15.11.2018).
2. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights : Міжнародний договір від 1994 року. URL: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips_01_e.htm (дата звернення 15.11.2018).
3. Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works : Міжнародний договір від 1883 року. URL: <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/> (дата звернення 15.11.2018).
4. Definition of Open Standards. World Wide Web Consortium. URL: <https://www.w3.org/2005/09/dd-osd.html> (дата звернення 15.11.2018).
5. European Interoperability Framework for Pan-European eGovernment Services. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities. 2004. 25 с.
6. Eva-Maria Painer v Standard Verlags GmbH and Others : Case C-145/10, 01.01.2011. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0145:EN:HTML> (дата звернення 15.11.2018).
7. Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs : Міжнародний документ від 1925 року. URL: <http://www.wipo.int/treaties/en/registration/hague/> (дата звернення 15.11.2018).
8. International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations : Міжнародний документ від 1961 року. URL: https://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=289757/ (дата звернення 15.11.2018).
9. Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks : Міжнародний документ від 1891 року. URL: <http://www.wipo.int/treaties/en/registration/madrid/> (дата звернення 15.11.2018).

10. Paris Convention for the Protection of Industrial Property : Міжнародний документ від 1883 року. URL: http://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=288514. (дата звернення 15.11.2018).
11. Programme for Open Standards and Open Source Software in Government (OSOSS). URL: <http://www.ososs.nl/?alias=english> (дата звернення 15.11.2018).
12. Universal Copyright Convention : Міжнародний документ від 1952 року. URL: http://portal.unesco.org/en/ev.phpID=15381&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html (дата звернення 15.11.2018).
13. Антипіратський закон. Дзеркало тижня. Україна. URL: https://dt.ua/TECHNOLOGIES/u_frantsiyi_zapratsyuvav_nadzvichayno_zhorstkiy_antipiratskiy_zakon.html (дата звернення 15.11.2018).
14. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку : монографія.. Київ : Знання. 2008. 687 с.
15. Голоборода Н. В. Конституційні засади та роль Конституційного Суду України у сфері права інтелектуальної власності. *Правове регулювання суспільних відносин в умовах демократизації Української держави* : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20- 21 травня 2015 р.). 2015. 240 с.
16. Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності. Захист авторських прав і суміжних прав. Захист права промислової власності : навчальний посібник. Київ : ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності». 2003. 64 с.
17. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР — URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 15.11.2018).

18. Мерзликина Р. А. Конституционные правовые основы регулирования интеллектуальной собственности. *Государство и право*. 2006. № 3. С. 94-99.

19. План дій Україна - НАТО. Стратегічна панорама. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: http://www.niss.gov.ua/vydanna/panorama/2003_1.php (дата звернення 15.11.2018).

20. Про використання Відкритих і Вільних форм інтелектуальної власності, Відкритих форматів даних та Відкритого (Вільного) програмного забезпечення в державних установах і державному секторі економіки : Проект Закону України від 01.12.2005 р. № 2065. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2065&skl=5 (дата звернення 15.11.2018).

21. Про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності), Кримінальному кодексу України та чинним законам України окремих положень Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних», Закону України «Про авторське право і суміжні права», Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності в процесі виробництва, експорту, імпорту та розповсюдження дисків для лазерних систем зчитування», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності Державного департаменту інтелектуальної власності», наказу Міністерства освіти і науки України «Про заходи щодо локалізації та легалізації програмних продуктів Microsoft», Меморандуму про співпрацю між Міністерством освіти і науки України та Представництвом Microsoft в країнах СНД, Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством освіти і науки України та Корпорацією Microsoft : Ухвала Конституційного Суду України від 03.06.2004 р. № 49-

y/2004. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v049u710-04> (дата звернення 15.11.2018).

22. Про стандартизацію : Закон України від 05.06.2014 р. № 1315-VII . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (дата звернення 15.11.2018).

23. Скакун О. Ф. Теорія держави і право : підручник. Харків : Консум. 2000. 615 с.

24. Сорока Н. Є. Плагіат як один із видів порушення авторських прав: Європейський досвід. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2017. №4. С. 9–23.

25. У справі за конституційним зверненням асоціації „Дім авторів музики в Україні“ щодо офіційного тлумачення положень пункту 7 частини першої статті 5 Закону України „Про судовий збір“ у взаємозв’язку з положеннями пункту „г“ частини першої статті 49 Закону України „Про авторське право і суміжні права“ : Рішення Конституційного Суду України від 28.11.2013 р. № 12-пп/2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-13> (дата звернення 15.11.2018).

АНОТАЦІЯ

В Україні категорія інтелектуальної власності - одночасно нове і досить складне поняття. За кордоном інтелектуальна власність вже давно сприяє підвищенню макроекономічних показників, коли в Україні - це ще недостатньо вивчений об'єкт. Звідси впливає його неоднозначне значення для України та необхідність ґрунтовного аналізу з урахуванням зарубіжної практики створення ефективного інституційного простору як дієвого засобу охорони та захисту вітчизняних результатів інтелектуальної діяльності не лише на теренах України, але і за її межами. Потреба охорони праці як результату процесу створення інтелектуальної продукції вимагає негайного удосконалення права інтелектуальної власності, що в свою чергу, з метою проведення якнайшвидшого дослідження вимагає починати його вивчення з його висхідної точки – конституційного права. Крім того, спостерігається актуалізація питання дослідження права інтелектуальної власності через призму практики Конституційного Суду України та Суду Європейського Союзу як способу урегулювання проблемних питань цієї галузі та приведення її до стандартів Європейського Союзу.

Метою дослідження є правовий аналіз конституційних та міжнародних засад права інтелектуальної власності, порівняння зарубіжного досвіду законодавчого регулювання цієї галузі в Україні та Франції, вивчення практики Конституційного Суду України та Суду Європейського Союзу з метою вдосконалення права інтелектуальної власності в Україні. Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні завдання:

- провести аналіз конституційних та міжнародних засад в сфері права інтелектуальної власності та визначити їх значення для урегулювання права інтелектуальної власності;
- шляхом проведення порівняльного аналізу законодавчого регулювання

права інтелектуальної власності України та Франції встановити напрями удосконалення регулювання права інтелектуальної власності в Україні;

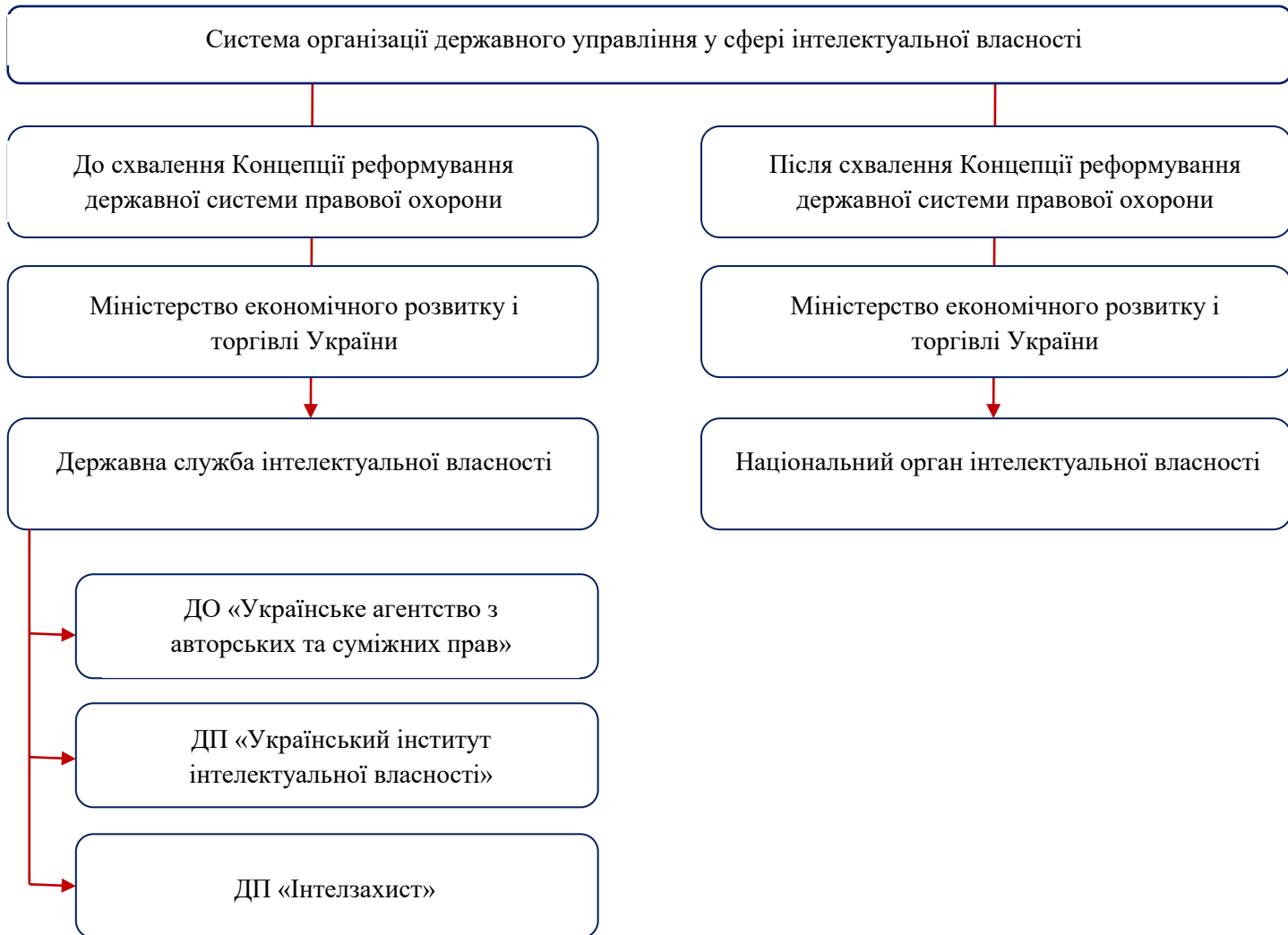
- через практику Конституційного Суду України виявити недоліки у праві інтелектуальної власності та надати можливі варіанти їх усунення;

- розглянути міжнародну практику вирішення спорів з права інтелектуальної власності та її значення для України.

Робота складається зі вступу, основної частини, списку використаної літератури та анотації. Обсяг роботи – 30 сторінок. Кількість використаних джерел складає 25 найменувань.

ДОДАТКИ

Додаток 1

**Відповідно до Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні від 1 червня 2016 р. №402-р*

Додаток 2

